Jazyk a filosofování

Filosofie, když už nějak byla uskutečněna – nebo lépe: když už bylo aspoň zahájeno její uskutečňování (tj. uskutečňování určité filosofie, neboť není jen „jedna“ filosofie – a proto žádné „dějiny filosofie“ nejsou možné, jsou možné jen „dějiny filosofií“), by měla být do velké, co možná největší míry nezávislá na jazyku, kterého pro její (i literární) uskutečnění bylo použito. To ovšem vůbec neplatí pro filosofování jako určitý typ myšlenkové aktivity (bez níž k žádnému uskutečňování určité filosofie nikdy nemůže dojít). Ke skutečnému (tj. uskutečňovanému, prováděnému) filosofujícímu myšlení náleží také určité „nápady“, tj. již nějak uchopené „ideálné výzvy“ (z nichž některé mohou být do jisté míry uchopeny či před-uchopeny i předfilosoficky – pak někdy mluvíme o „filosofématech“), jimiž je filosofující myslitel (nepředmětně) oslovován. A právě tato „oslovení“ mohou najít v některých jazycích příhodnější podmínky pro to, aby jim lepší myslitelé porozuměli, než v jiných. A v důsledku této „nerovnosti“ mezi jazyky dochází k tomu, že filosofování (jakožto provádění resp. uskutečňování určitých filosofických projektů, dalo by se také říci: jako usilovné myšlenkové „cestování“ určitým směrem za něčím, co ještě není plně dáno a přítomno, ale k čemu nastoupená cesta snad vede) v různých jazykových okruzích zdaleka není tak efektivní a zejména do hloubky jdoucí, tak podnětné a k dalšímu filosofování inspirující, jako v jazykových okruzích jiných. Přitom nemusí být bráno příliš vážně mínění některých filosofů samých, neboť ti se mohou hrubě mýlit (jako se např. mýlil Leibniz, když měla za to, že němčina pro filosofování není vhodná, a dával přednost latině a francouzštině, jazykům evidentně filosoficky druhořadým, už proto, že latina v obrovském rozsahu napodobovala řečtinu, jazyk eminentně „filosofický“, jak říkal Heidegger, a francouzština vznikla – stejně jako jiné románské jazyky – odvozením z latiny). Zajisté nelze mít za to, že třeba němčina nebo vůbec germánské jazyky jsou „původně“ filosofičtější nebo aspoň filosofii nakloněnější, ale je nepochybné, že jsou samy „původnější“ (Heidegger říká, že jsou „gleichursprünglich“ s řečtinou, k čemuž já často s chutí dodávám, že čeština je „noch gleichursprünglicher“, neboť je „geneticky“ blíže řečtině než němčina – ostatně podobně jako ostatní slovanské jazyk, ovšem díky historickým okolnostem je dnes mnohem pokažena než třeba ruština nebo polština). Dokladem jakési „druhořadosti“ (zajisté jen filosofické, nikoli všeobecné) některých jazyků je jakási fundamentální slabost a malá „hybnost“ („setrvačnost“) anglosaských filosofií, ačkoliv historicky byly přinejmenším od nové doby pod dlouhodobým vlivem filosofií kontinentálních, s nimiž se musely myšlenkově střetat.

(Písek, 090815-1.)